

ПАК О. В.,
аспірантка кафедри цивільного права
та процесу
(Харківський національний університет
внутрішніх справ)

УДК 347.45/.47
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.18>

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОНЛАЙН ТРЕНУВАНЬ

У статті досліджено питання щодо правового регулювання онлайн спортивних тренувань. Проведено аналіз нормативних актів які регулюють данні правовідносини в Україні, також простежено генезу виникнення цивільно-правового регулювання онлайн тренувань.

Враховуючи, що прагнення українського суспільства щодо модернізації державних інституцій та законодавства на основі європейських підходів є досить потужним, то вважаємо вкрай необхідним удосконалення, а подекуди і розбудови, дієвих механізмів державного управління.

Євроінтеграційні устремління України ставлять на порядок денний питання про вдосконалення системи виконавчої влади, оскільки саме вона відповідальна за реалізацію різноманітних державних функцій, в тому числі й політики європейської інтеграції.

Проведено аналіз джерел спортивного права та дана їх юридична характеристика, щодо відповідності сучасним вимогам проведення онлайн спортивних тренувань.

Завдяки розгляду позицій науковців визначені прогалини у правовому регулюванні та визначені шляхи вдосконалення сучасного законодавства у даній сфері.

Проаналізувавши «джерела права», що регулюють правові відносини в сфері спорту в Україні визначили, що наявні «джерела права», які формують систему законодавства нашої держави не повною мірою здатні врегулювати усі сфери правовідносин в сфері спорту, особливо це стосується проведення онлайн тренувань.

Дослідження даної теми надало нам певні можливості, враховуючи те, що аудиторія, яка сповідає даний вид тренувань достатньо чисельна, константувати, що даний вид онлайн тренувань суттєво потребує врегулювання, бо це відповідає сучасним вимогам законодавства, слід системно вдосконалити нормативно-правові акти та детально регламентувати спортивні онлайн тренування.

Вивчення правового регулювання онлайн спортивних тренувань, дасть можливість ґрунтовніше зрозуміти їх роль та значення у взаємодії між собою, а також із правовідносинами у сфері права в цілому.

Ключові слова: цивільне право, правове регулювання онлайн тренувань, договори про надання послуг, публічний договір та договір приєднання.

Pak O. V. Civil and legal regulation of online training

The article examines the issue of legal regulation of online sports training. An analysis of the normative acts regulating these legal relations in Ukraine was carried out, and the genesis of the civil law regulation of online training was also traced.

Given that the desire of Ukrainian society to modernize state institutions and legislation based on European approaches is quite strong, we consider it

extremely necessary to improve, and in some cases develop, effective mechanisms of state administration.

Ukraine's European integration aspirations put on the agenda the issue of improving the executive power system, since it is responsible for the implementation of various state functions, including the policy of European integration.

An analysis of the sources of sports law was carried out and their legal characteristics were given in terms of compliance with modern requirements for conducting online sports training.

Due to the consideration of the positions of scientists, gaps in legal regulation were identified and ways of improving modern legislation in this area were identified.

Having analyzed the "sources of law" that regulate legal relations in the field of sports in Ukraine, it was determined that the existing "sources of law" that form the legislative system of our country are not fully capable of regulating all areas of legal relations in the field of sports, especially when it comes to online training.

The study of this topic provided us with certain opportunities, taking into account the fact that the audience that professes this type of training is sufficiently numerous, to establish that this type of online training is in significant need of regulation, because it meets the modern requirements of the law, the regulatory and legal acts should be systematically improved and regulated in detail online sports training.

Studying the legal regulation of online sports training will provide an opportunity to more thoroughly understand their role and significance in interaction with each other, as well as with legal relations in the field of law as a whole.

Key words: *civil law, legal regulation of online training, contracts for the provision of services, public contract and contract of affiliation.*

Вступ. Обмежувальні заходи, які виникли у суспільстві у зв'язку з початком пандемії COVID-19, потім з війною, призвели до суттєвих змін у звичній життєдіяльності людей, так зміни торкнулися усіх сфер життя, також і торкнулися спорту особливо це стосується можливості проведення онлайн спортивних тренувань. Дані можливості можуть вплинути позитивно на проведення підготовку тренерів, спортсменів, можливість передавати необхідну інформацію, підвищувати результативність діяльності тренерів, суддів, викладачів, а також проведення занять для всіх хто бажає отримувати послуги щодо проведення онлайн тренувань.

Постановка завдання. Метою статті є проведення аналізу сучасного законодавства задля того, щоб виявити проблеми правового регулювання деяких правовідносин, які виникають при проведенні онлайн спортивних тренувань. Сучасні тенденції світового розвитку характеризуються глобальною трансформацією усіх країн світу до нового якісного стану, нового типу цивілізації третього тисячоліття. Зараз дуже багато сфер життя та діяльності переходять в простір інтернета. Спортивні онлайн тренування стали зараз дуже модним трендом як у молоді так і у людей середніх років, а іноді й у літніх. Тому проведення онлайн тренувань, як новий різновид суспільних відносин також потребують врегулювання нормами чинного законодавства. Є проблема в правовому регулюванні, законодавство давно не змінювалося та не було зорієнтовано на новий лад.

Результати дослідження. Сьогодні прагнення українського суспільства до всебічної модернізації законодавства та державних інституцій на підставі впровадження європейських стандартів є досить важливим, що вимагає вдосконалення, а іноді подекуди і розбудови, злагоджених механізмів державного управління, зміцнення нормативної бази.

Правовідносини, які регулюють сферу спорту в Україні є недостатньо вивчені, особливо це стосується діяльності їх суб'єктів, а отже виникає потреба детального аналізу змісту суб'єктів у сфері спорту, а також проведення чіткої їх класифікації.

Вивчення правового регулювання онлайн спортивних тренувань, надасть можливість ґрунтовніше зрозуміти їх роль та значення у взаємодії між собою, а також із правовідносинами у сфері права в цілому.

Суб'єкти правовідносин у сфері он-лайн тренувань – це специфічні фізичні та юридичні особи, вони або безпосередньо беруть участь в спортивній та фізкультурно-оздоровчій діяльності, або забезпечують і організують таку діяльність. Щодо питання визначення об'єктів спортивних правовідносин, то визначальною рисою є причетність цих об'єктів до спортивної та фізичної діяльності.

Таким чином, спортивними правовідносинами слід вважати такі суспільні відносини, суб'єкти яких залучені до спортивної та фізкультурно-оздоровчої діяльності, у зв'язку із чим реалізуються їхні відповідні суб'єктивні права та юридичні обов'язки. Важливим питанням дослідження правового регулювання суб'єктів правовідносин при онлайн тренуванні, є забезпечення рівних прав та можливостей всіх учасників цих правовідносин. Виникає питання яким договором треба врегулювати відносини стосовно проведення онлайн тренувань. Перш за все треба сказати, що проведення онлайн тренувань це безумовно – послуга. Якщо більш детально конкретизувати, необхідно відзначити, даний договір є публічним договором чи договором приєднання.

Коли відбуваються відповідні онлайн тренування, особи, які споживають дану послугу знаходяться у рівному юридичному стані, так професор М.М. Сібільов зазначає: «єдине волевиявлення (домовленість) двох або більше юридично рівних осіб, що збігається, зафіксоване у випадках, передбачених ним або законом, у письмовому документі з подальшою його легалізацією, що виражає їхню спільну вільну волю на досягнення певних цивільно-правових (приватних) результатів майнового чи немайнового характеру, настання яких відбувається в межах зобов'язання з позитивним змістом, що виникає між ними і не зачіпає прав і законних інтересів третіх осіб, у разі здійснення боржником певних дій, які відповідають праву вимоги кредитора» [3].

Відповідно до ч. 1 ст. 626 ЦК України, договір – це «домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків» [2].

О.О. Грін розглядає поняття договір як: «різновид юридичного факту, в основі якого лежить погоджена воля двох і більше сторін, спрямована на виникнення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків. Договір – підстава виникнення цивільних правовідносин [5].

В.В. Луць визначає договір як «угоду (згоду, домовленості, порозуміння, консенсусу тощо) двох або більше сторін, що спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, а зміст договору становлять його компоненти-умови (пункти), щодо яких досягнуто згоди сторін» [6].

Відповідно до норм цивільного законодавства, бачимо два відокремлених договора – публічний договір та договір приєднання. У ч. 1 та 2 ст. 633 ЦК України йдеться про те, що «публічним є договір, в якому одна сторона – підприємець взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожному, хто до неї звернеться (роздрібна торгівля, перевезення транспортом загального користування, послуги зв'язку, медичне, готельне, банківське обслуговування тощо)» [4].

Вважаємо, що договір, який регулює проведення онлайн тренувань є договором послуги та повинен бути внесений до переліку договорів про надання послуг. Також, він є публічним, бо відповідає вимогам ч. 1, 2 статті 623. Також ми погоджуємось з думкою В.В. Сергієнко, визнати договір договором приєднання можна, якщо він відповідає таким умовам: «по-перше, договір приєднання розробляється тільки однією стороною-учасником майбутніх правовідносин. Контрагент (партнер) може лише постфактум вирішувати, акцептувати (підписати) чи ні запропонований йому договір. По-друге, договір приєднання приймається повністю, без будь-яких застережень, винятків і заперечень. У разі розбіжності хоча б за однією з умов угода визнається неукладеною» [8], а публічний договір має місце в тих випадках, коли товари або послуги, що надаються внаслідок укладення такої угоди, призначені для одночасного користування великої кількості осіб, без будь-якої персоналіза-

ції останніх. У такому разі передбачається, що особі, підприємцю має бути все одно, перед ким саме здійснювати договірне зобов'язання, а тому відмова у його виконанні за загальним правилом виключається. А визначені нами види публічних договорів свідчать про те, що підприємець здебільшого є монополістом у тій чи іншій галузі, тобто має виключне право на здійснення конкретного виду діяльності, яку пропонує споживачу, в нашому випадку – це надання послуг з онлайн-тренувань. Неможливість однієї зі сторін договору встановлювати чи змінювати умови договору повністю виключає факт досягнення домовленості між сторонами, та за зовнішньою формою тяжіє до публічного договору, де учасники договору так само не впливають на зміст угоди з огляду на ідентичність останніх. Шляхом приєднання можуть бути укладені такі договори: прокату (ч. 2 ст. 787 ЦК України); про постачання теплової енергії через приєднану мережу; про надання послуг зв'язку; про надання готельного обслуговування; перевезення транспортом загального користування.

Інша сторона жодним чином не може впливати на визначені в договорі умови. «Останнє є особливістю договору приєднання, до яких зараховується те, що: є заздалегідь визначена форма договору з ustalеним змістом; учасник договору може лише приєднатись до нього, тобто прийняти чи не прийняти». Окрім того, договір приєднання не має: «позбавляти сторону прав, що зазвичай надаються за договором такого виду; виключати або обмежувати відповідальність жодної сторони за порушення зобов'язання; містити явно обтяжливі (кабальні) умови для сторони, що приєдналася, які вона не прийняла б, якщо мала б можливість брати участь у формуванні умов договору» [5].

У О.С. Яворської розширюється наведений перелік, зазначається, що «як договір приєднання можуть бути охарактеризовані договори роздрібної купівлі договору продажу, договір складського зберігання, страхування, договори про надання банківських послуг (кредитний договір, договір банківського вкладу, договір банківського рахунку). Певною мірою елементи приєднання притаманні договору про надання послуг стосовно проведення онлайн тренувань.» [9].

Якщо визначати, до якої категорії правової віднести договір, договору приєднання чи публічного, то визначальною рисою віднесення цивільно-правового договору до публічного є встановлення публічного характеру діяльності, яку провадить підприємець, а саме особа, тобто визначення такої діяльності як систематичної та «адресованої» невизначеному колу осіб. Законодавчо закріплена дефініція поняття «публічний договір» за своїми зовнішніми рисами частково співпадає з дефініцією іншого виду договірного зобов'язання – договору приєднання, його умови встановлюються «однією зі сторін у формулярах або інших стандартних формах, який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому». Ці умови як раз і відповідають цілком послугам з проведення онлайн тренувань. Як бачимо, одні і ті самі види договорів можуть бути визначені одночасно як публічні, так і договори приєднання, це можемо сказати і про договір про надання онлайн тренувань, чому сприяє їх змістова подібність, яка полягає в тому, що обидва види цивільного договору передбачають обмеження дії принципу свободи договору.

Як бачимо публічний договір і договір приєднання є безумовно самостійними договорами та можуть існувати як самостійно один від одного, так і в сукупності, доповнюючи одне одного. Підтримую думку Вакулович Е.В. згідно якої можна дійти висновку, що за наявності ознак, характерних для публічного договору, маємо на увазі суб'єктний склад і характер публічності, угода може мати форму приєднання, а, відповідно, визначатись як договір приєднання. На противагу публічний договір не може бути укладений у формі договору приєднання, з огляду на те, що поняття першого є вужчим, ніж обсяг поняття «договір приєднання», принаймні з огляду на суб'єктний склад: договір приєднання може бути укладений з будь-якими особами, окремими групами [1].

Правове регулювання онлайн тренувань відбувається завдяки договору про надання послуг, який є публічним та договором приєднання у сукупності правових властивостей. Чому виникла така гостра потреба в правовому регулюванні даних відносин, аналіз практики проведення онлайн тренувань, показує на тенденцію погіршення рівня сумлінності

суб'єктів, які використовують роботу в соціальних мережах для комерційних організацій у відносинах із споживачами, що виявляється у зростаючій неповазі до прав споживача та зловживанні домінуючим становищем у рамках договірних зобов'язань. Причина цього вбачається не в своєчасному застосуванні та не в розумінні сутності та змісту даного правового інституту, а саме у недостатності законодавчого регулювання розглянутих суспільних відносин.

Щодня мільйони людей користуються послугами інтернет. Слід зазначити, що про публічність договірних відносин у всіх з перерахованих сфер життя свідчить додаткова регламентація на підзаконному рівні. Метою публічного договору є підтримання відповідного порядку у тих договірних відносинах, забезпечення яких потрібно належного рівня відповідної стабільності. Відповідно, завданням публічного договору є забезпечення населення тим обсягом масових суспільних потреб, який необхідний для спокою та розміреності суспільного життя. Для здійснення поставленої мети правом запроваджується розумне обмеження принципу свободи договору: організації зобов'язані укласти договір із будь-ким, хто до них звернеться, а громадяни не мають можливості вплинути на умови договору, які викладені у публічній оферті. У цьому громадяни як суб'єкти, які мають обумовлену потребу, є слабкою стороною у такому договорі. Домінування комерційного суб'єкта виявляється як у можливості монопольного встановлення умов договору, і у самому факті панування над тим благом, якого масові суспільні потреби неможливо знайти задоволені. Практика показує, що з декларативності багатьох правових норм в цивільному договорі інтереси громадян у межах чинного правового поля неможливо вважати належним чином захищеними, якщо їм необгрунтовано відмовляють у задоволенні перелічених потреб.

Якщо громадянинові без пояснення причин відмовляють у укладанні договору приєднання, то єдине, що може зробити – звернутися по захист своїх прав із позовом до суду про примус до укладення договору.

Час розгляду цивільного позову може займати від двох місяців і більше з дня подання заяви, тому цілком імовірно, що суд змусить організацію суб'єкта укласти договір на той момент, коли в цьому не буде інтересу (цінності) для громадянина. І при цьому організація не понесе жодної суспільної відповідальності за порушення комерційної діяльності та заподіяння моральної шкоди.

Таким чином, закон створює таку можливість, коли тисячі громадян повсякденно стикаються зі зловживаннями онлайн-тренерами, які завдають першим моральної шкоди, а іноді і фізичної, бо не мають відповідної фахової компетентності. Небезпека таких зловживань обумовлюється об'єктивною небезпекою для стабільності суспільного життя. На юридичних осіб покладено саме юридичний обов'язок щодо укладання договору приєднання абсолютно з будь-ким на рівних умовах (ст. 634 ЦК України). Але у відсутності належної відповідальності за порушення норми публічного права такого характеру виникає загроза самої державності, оскільки в умовах ринкової економіки держава не повинна і не може самостійно забезпечити всіх громадян зазначеними потребами. Особливо така безкарність небезпечна у тих сферах комерційної діяльності, у яких є схильність до природної монополії [2].

Відмова суб'єктів природної монополії громадянам у наданні даного виду послуг призводять до звернень до суду для вирішення конфліктів. Аналіз структури правової норми про договір приєднання та практику його застосування дозволяє виявити правову прогалину, що виражається у відсутності негативної санкції, а відповідно в безкарності суб'єкта правопорушення. Без санкції правова норма є безсилою (тим громадського права) і може бути забезпечена. Примушення до укладання договору приєднання не можна розглядати як інститут відповідальності, оскільки комерційні суб'єкти при застосуванні цих правил не зазнають жодних поневірянь і негативних наслідків порушення громадського правничий та громадських інтересів [11]. Необхідність у санкції підтверджується і тим, що неправомірна відмова від укладання договору приєднання має всі ознаки цивільного правопорушення (суспільна шкода, протиправність, винність), крім караності. Існуючий сьогодні спосіб вирішення поставленої проблеми є неефективним. Тому представляється необхідним внести від-

повідні зміни до Цивільного кодексу, які встановлять відповідальність, відповідну небезпеці правопорушення та дозволять ефективно застосовувати норму статті 634 ЦК України, своєчасно відновлюючи порушені права. Враховуючи характер та ступінь суспільної небезпеки правопорушення, суб'єкт правопорушення, а також у правовому аналізі з іншими правопорушеннями в галузі прав споживачів було б розумним встановити відповідальність у вигляді адміністративного штрафу для індивідуальних підприємців, юридичних осіб. З метою забезпечення ефективності приватної превенції за повторне тотожне правопорушення пропонується встановити штрафи. Громадяни щодня будуть стикатимуться з порушеннями своїх прав, доки не настане належної реакції з

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що правовідносини, які регулюють сферу спорту в Україні є недостатньо вивчені, особливо щодо діяльності їх об'єктів та суб'єктів, а отже виникає потреба детального аналізу змісту об'єктів та суб'єктів у сфері спорту, а також проведення чіткої їх класифікації, враховуючи зміни стосовно проведення занять у сфері он-лайн тренувань. Вивчення правового регулювання он-лайн тренувань, на нашу думку, надасть можливість ґрунтовніше зрозуміти їх роль та значення у взаємодії між собою, а також із правовідносинами у сфері права в цілому.

Список використаних джерел:

1. Вакулович Е.В. «Поняття «Публічний договір» і «договір приєднання» : порівняльна характеристика» URI: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9312>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. / *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Сібільов М.М. Ознаки та поняття договору в сфері приватного права. *Вісник Академії правових наук України*. Х.: 2002. № 4 (31). С. 87–93.
4. Грін О.О. Договори в цивільному праві України : навчальний посібник : альбом схем. Ужгород. : Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2012. 219 с.
5. Луць В.В. До питання про сутність і зміст цивільно-правового договору. *Приватне право*. К.: 2013. № 1. С. 118–128.
6. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-ХІІ. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 30. Ст. 379.
7. Сергієнко В.В. Договір приєднання як джерело регулювання відносин постачання тепловою енергією споживачів. *Право і Безпека*. 2012. № 3. С. 323–326.
8. Яворська О.С. Договори приєднання: проблеми правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 93–95.
9. Лехкар О. В. Договір приєднання як особлива цивілістична конструкція Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. Х. Нац. юрид. акад. України. 2006. Вип. 80. С. 46–53.
10. Герасимчук О. В. Місце договорів за участю суб'єктів підприємницької діяльності в системі цивільно-правових угод. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 9. С. 43–46.
11. Герасимчук О. В. До питання про публічний договір у новому Цивільному кодексі України. Нові цивільний та господарський кодекси України та проблеми їх застосування. Матер. наук.-практ. Семінару. Ч. 2 (м. Харків, 23 квіт. 2003 р.). Х. Нац. юрид. акад. України, 2004. С. 30–32.

